

Avskaffa läkarintyget, inför hälsodeklaration

I ett modernt och komplicerat välfärdssamhälle kan man ofta ha andra berättigade skäl till tillfällig arbetsbefrielse än sjukdom utan att behöva skämmas för det. Avskaffa kravet på läkarintyg och låt i stället den enskilde göra en självdeklaration på sin arbetsförmåga.

JAAN O NOVEK
privatpraktiserande husläkare, Mini-
kliniken i Nybro AB
miniklin@mars11.net

■ Det är glädjande att debattinläggen börjar komma oftare vad gäller sjukskrivningar. Jag instämmer till stora delar med docent Hans Fredins inlägg i LT 4/2004 (sidan 310). Jag anser dessutom att man i första ledet helt ska koppla bort läkarna från sjukskrivningsprocessen. Vi har kunskap och erfarenhet av att diagnostisera och eventuellt behandla sjukdomar. Där det finns vetenskaplig grund är behandlingen relativt lika över världen, ex benbrott, hjärtinfarkter etc.

Vad gäller sjukskrivningar är reglerna väldigt olika i vår omvärld. Detta avspeglar en i huvudsak social, politisk och juridisk process. Sjukdom och arbetsoförmåga är två olika begrepp. Det finns inget vetenskapligt eller objektiva sätt att bedöma en persons arbetsförmåga. Bedömning av arbetsförmåga görs minst lika bra av andra aktörer i samhället. Enbart i specialfall kan en läkarbedömning vara motiverad.

Låt alla deklarerera sin arbetsförmåga

I praktiken blir redan alla som vill sjukskrivna, väldigt få läkare vägrar sina patienter en sjukskrivning. Istället för att enbart skärpa rutinerna och byråkratin för en redan ansträngd läkarkår borde en omläggning av systemet diskuteras. Avskaffa kraven på läkarintyg och låt medborgarna göra en självdeklaration på sin egen arbetsförmåga, liksom vi har förtroendet att en gång om året göra egna skattedeclarationer på heder och samvete. Givetvis ska det kopplas till regler och ekonomiska konsekvenser. I likhet med andra sociala förmåner som semester, föräldraledigheter och pensioner borde arbetsbefrielse under vissa förutsättningar ses som en socialpolitisk rättighet.

Bara sjukdom grund för frånvaro

Tyvär anses det i vår kultur att enbart sjukdom är skäl nog för arbetsbefrielse. Att vara (somatiskt) sjuk är nära nog ett sakrosankt tillstånd. Övriga skäl anses ej

vara legitima varför samhället gärna vill att man klär problemen i medicinska termer. Vi borde förstå att man i ett modernt och komplicerat välfärdssamhälle ofta kan ha andra berättigade skäl till tillfällig arbetsbefrielse utan att behöva skämmas för det. Med sin namnteckning legitimerar läkaren situationen och tar över ansvaret från dels den enskilde, dels andra samhällsorgan.

Påverkar patient-läkarrelationen

Nuvarande system ger alltför ofta också negativa konsekvenser för patient-läkarrelationen. Patienten känner sig ofta misstänkliggjord och läkaren får dåligt samvete för otillräcklighet. Att vi dessutom på enbart subjektiva grunder i praktiken delar ut andras pengar (skatter) utan konsekvenser gör det inte lättare. Då det inte finns riktiga regler kan en läkare sjukskriva en patient hur länge som helst utan direkta följder. Har en läkare någonsin blivit anmäld till Ansvarsnämnden för att ha sjukskrivit en patient för länge?

Alltför ofta konserverar en sjukskrivning en olycklig situation i stället för att bidra till en nödvändig förändring. Efter snart 25 år som verksam läkare ser jag detta som en olycklig utveckling och delvis hyckleri. Jag ser givetvis att många av mina patienter inte mår bra och förstår att varje individ försöker göra det bästa utifrån sin egen förmåga och situation och agerar utifrån vad som är allmänt accepterat.

Konsensus inom läkarkåren

Som enskild läkare skulle jag givetvis kunna tvärvägra men till vilket gagn? Bättre vore med en mer aktiv konsensus från läkarkåren om hur vi borde agera. Detta skulle eventuellt även hjälpa våra demokratiskt valda företrädare att utforma mer rättvisa regler och ett ekonomiskt system för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Gör sjukskrivningar mer skada än nytta? Med nära en miljon icke arbetande i arbetsför ålder har jag börjat tvivla. •

Slutreplik:

Fråga männen om de slår

Jag ifrågasätter inte att vården tar upp frågan om mäns våld mot kvinnor. Vad som bör diskuteras är hur dessa samtal förs. Dessutom anser jag att män borde bli tillfrågade om de slår kvinnor.

KERSTIN ANDERSSON

doktorand i etik, teologiska institutet,
Uppsala universitet
kerstin.andersson@teol.uu.se

■ I min debattartikel (Läkartidningen 1–2/2004, sidorna 132–3) ifrågasätter jag inte att mäns våld mot kvinnor utgör ett ytterst allvarligt problem. Inte heller ifrågasätter jag att vården tar upp frågor om våld. Vad jag vill fästa uppmärksamheten på är *hur* dessa viktiga samtal bör föras. Socialstyrelsen föreslår att frågor om våld skall motiveras [1].

Motivering och information

Jag vill också lyfta fram att i mötet med den enskilda patienten brister det i motivering och information från vårdpersonalens sida. När motiveringen uteblir kommer varken kvinnans självbestämmande eller integritet att respekteras. Respekt för självbestämmande och integritet fordrar att adekvat information ges samt att kvinnan ges möjlighet att avstå från att svara på frågorna utan att det verkar konstigt.

Fråga männen också

Vidare ifrågasätter jag att frågeställningar angående mäns våld mot kvinnor endast ställs till kvinnor. I och med detta görs mäns våld till något som bara berör kvinnor. Om kvinnor blir tillfrågade om de blir utsatta för våld borde män bli tillfrågade om de slår. Det finns skäl att anta att en sådan fråga skulle starta en reflektion hos männen om mäns ansvar för våld mot kvinnor, vare sig han slår eller inte.

Referens

1. Socialstyrelsen. »Tack för att ni frågar«. Screening om våld mot kvinnor. Stockholm: Socialstyrelsen; 2002. p.14.